

Chris Nietvelt verleent voorstelling 'Maria Stuart' kracht

Strijd tussen koninginnen

Theater

Voorstelling: Maria Stuart, door Toneelgroep Amsterdam/Toneelhuis. Tekst: Friedrich Schiller, vertaling: Barber van de Pol, regie Ivo van Hove. Bijgewoond: 03/12, Antwerpen. Onder meer nog te zien in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Utrecht. Volledige speellijst: www.tga.nl/maria-stuart

Sonja de Jong

Een confrontatie tussen twee koninginnen, dat is 'Maria Stuart' van Friedrich Schiller. In de coproductie van Toneelgroep Amsterdam en Toneelhuis (Antwerpen) wordt het een confrontatie tussen twee hedendaagse koninginnen van het Nederlands toneel: Halina Reijn en Chris Nietvelt. Het is vooral die laatste die de voorstelling zijn kracht verleent. Het stuk vereist enige kennis van de Engelse geschiedenis. Maria Stuart (1542-1587), afstammeling van de koning van Engeland, was koningin van Schotland. Haar eerste echtgenoot stierf jong, de tweede liet zij vermoorden omdat hij haar tegenwerkte. Die daad dwong haar te vluchten naar Engeland waar zij twintig jaar lang gevangen zat omdat zij een bedreiging vormde voor de Engelse troon.

Kaalheid

Schiller concentreert zich op de laatste fase in de vete tussen beide koninginnen. Elizabeth is omringd door een kring van raadslieden die tegenstrijdige adviezen geven. Niet het staatsbelang, maar eigenbelang, politiek gekonkel of lust zijn hun drijfveren. In het nauw gedreven door het verraad van haar trouwste vazallen, tekent Elizabeth met tegenzin het doodvonnis, maar weigert het te bekrachtigen. Regisseur Ivo van Hove koos voor de grootst mogelijke kaalheid in zijn encensering. Het decor (van Jan Versweyfeld) is slechts een wand waarop vage projecties een landschap suggereren, de kleding is uniform, de mannen in gelijkvormig donker pak, de vrouwen in zwarte jurkjes. Pas als Maria sterft, verschijnen beide koninginnen in de dracht die hun rang benadrukt, wijde jurken vol borduursel en juwelen. Vooral de japon van Nietvelt is een meesterwerk van historie en exuberante fantasie (van kostuumontwerper Wojciech Dziedzic).

Alles in de aanpak van Van Hove is gericht op de twee vrouwen die weten dat zij niet naast elkaar kunnen bestaan. De mannen om hen heen zijn ondergeschikt, uitvoerders slechts van het noodlot. Zittend op bankjes op de achter-

grond wachten zij tot het hun beurt is om een rol te spelen in het drama.

Middelpunt

Het is Chris Nietvelt die als koningin Elizabeth de voorstelling draagt en voortstuwt. Of zij nu gekweld over het podium ijsbeert, een trage dans uitvoert met Aubespine (kleine, maar mooie rol van Maarten Heijmans) of zich laat troosten door Leicester (Hans Kesting), ze vormt het middelpunt van alle handeling. Haar lijden wordt het lijden van de toeschouwer. Halina Reijn benadert haar rol als Maria Stuart wat afstandelijker. Maar als beide koninginnen de confrontatie aangaan, ontstaat vuurwerk. In een ijselijk mooie scene, als vertraagd afgespeeld, eisen beide vrouwen het koningschap over Engeland op. Waarna het lot zich onherroepelijk voltrekt.

Halina Reijn en Matteo Simoni in 'Maria Stuart'.

FOTO JAN VERSWEYFELD